

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru No. 42363/14

Hasan GÜR / TÜRKİYE

Başkan

Valeriu Grițco,

Hâkimler

Branko Lubarda,

Pauliine Koskelo

ve Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı Hasan Bakırcı'nın katılımıyla, 15 Aralık 2020 tarihinde, Komite olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm), yukarıda belirtilen 30 Mayıs 2014 tarihli başvuruyu ve davalı Hükümet tarafından sunulan görüşler ile başvuran tarafından bu görüşlere verilen cevaplar dikkate alınarak, gerçekleştirilen müzakerelerin ardından aşağıdaki kararı vermiştir:

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2021. Bu gayriresmî çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

OLAY VE OLGULAR

1. Başvuran Hasan Gür, Türk vatandaşı olup, 1939 doğumludur ve Völklingen’de ikamet etmektedir. Başvuran, Mahkeme önünde, Ankara Barosuna bağlı Avukat O. Yılmazyurt tarafından temsil edilmiştir.

Türk Hükümeti (“Hükümet”) ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

2. Davanın kendine özgü koşulları, taraflarca ifade edildiği şekliyle, aşağıdaki gibi özetlenebilir:

A. Tazminat Davası

3. Başvuran, 21 Aralık 2009 tarihinde Ankara Asliye Hukuk Mahkemesi (“Asliye Hukuk Mahkemesi”) önünde bir tazminat davası açmıştır. Başvuran, arazisine fiili olarak kamulaştırmaz el atıldığını iddia etmiştir.

4. Asliye Hukuk Mahkemesi, bilirkişi incelemesi yapılmasına karar vermiş, bilirkişi raporunun sunulmasının ardından 16 Aralık 2010 tarihli kararıyla, başvuranın haklı olduğuna hükmetmiştir. Asliye Hukuk Mahkemesi, idarenin, başvuranın arazisini resmi olarak kamulaştırma işlemi yapmaksızın, maddi olarak araziye sahiplendiğini gözlemlemiştir. Asliye Hukuk Mahkemesi, başvuranın arazisine kamulaştırmaz el atıldığı kanaatine vararak, 21 Aralık 2009 tarihinden itibaren işleyen yasal faiziyle birlikte, ilgiliye, 409.940 Türk lirası (TRL) tazminat ödenmesine karar vermiştir. Asliye Hukuk Mahkemesi ayrıca, arazinin mülkiyetinin de idareye geçmesine karar vermiştir.

5. Yargıtay, 14 Ocak 2013 tarihli bir karar ile bu kararı onamıştır.

B. İcra Takibi

6. Başvuran, 19 Ocak 2011 tarihinde bu karara istinaden icra takibi başlatmıştır.

GÜR/TÜRKİYE - KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

7. İdare, icranın geri bırakılması için Yargıtay'dan tehiri icra kararı almak istemiştir. Bunun için, yasa gereği Yargıtay kararı beklenirken, bankaya 514.600 TRL değerinde teminat mektubu sunmuştur.

8. Yargıtay, idarenin tehiri icra talebini reddetmiştir.

9. Sonuç olarak, teminat mektubu, 20 Eylül 2011 tarihinde paraya çevrilmiştir.

10. İdare, Devlete veya belediyelere ait olan ya da kamu kullanımına tahsis edilmiş mülklere el atılamayacağını ileri sürerek, 21 Eylül 2009 tarihinde, Ankara İcra Hukuk Mahkemesinden, paraya çevrilen teminat mektubunun iadesine karar verilmesini talep etmiştir.

11. Ankara İcra Hukuk Mahkemesi, 26 Eylül 2011 tarihinde idarenin haklı olduğuna karar vermiştir.

12. İcra Müdürlüğü, 27 Ekim 2011 tarihinde, 26 Eylül 2011 tarihli karar gereğince, idareye teminat miktarını iade etmiştir.

13. Başvuran ise, 26 Eylül 2011 tarihli karara karşı temyiz başvurusunda bulunmuştur.

14. Yargıtay, 18 Nisan 2012 tarihli kararıyla, itiraz edilen kararı onamıştır.

15. Başvuran, karar düzeltme talebinde bulunmuştur.

16. Yargıtay, 27 Kasım 2012 tarihinde 18 Nisan 2012 tarihli kararını düzeltme yapmış ve 26 Eylül 2011 tarihli kararı bozmuştur. Yargıtay, ihtilaf konusunun, idare tarafından verilen teminat mektubunun paraya çevrilmesiyle ilgili olduğunu tespit ederek, bu koşullarda, kamu malına el atmaya ilişkin yasal hükümlerin uygulanamayacağı kanaatine varmıştır.

17. Mahkeme, Ankara İcra Hukuk Mahkemesine geri gönderilmiştir. Ankara İcra Hukuk Mahkemesi, 7 Şubat 2013 tarihinde, başvuranın avukatının da katıldığı bir duruşma düzenlemiştir. Bu duruşma sonucunda, Yargıtay kararına uygun olarak, idarenin talebinin reddedilmesine karar verilmiştir.

18. Tarafların temyiz başvurusunda bulunmaması sebebiyle, 7 Şubat 2013 tarihli karar, 19 Mart 2013 tarihinde kesinleşmiştir.

19. İdare, 29 Kasım 2013 tarihinde, başvuranın alacağını taksitler halinde ödemeye başlamıştır. İdarenin, 18 Mart 2020 tarihi itibarıyla başvurana borcu kalmamıştır. İdare tarafından ödenen paranın toplam miktarı, 1.034.232 TRL'dir.

C. Başvuran Tarafından Anayasa Mahkemesine Sunulan Bireysel Başvuru

20. Başvuran, 21 Mart 2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvuran, mülkiyetine saygı ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Nitekim başvuran, 26 Eylül 2011 tarihli kararın, alacağını geri almasını imkânsız hale getirdiğini belirtmiştir.

21. Anayasa Mahkemesi, 22 Mart 2013 tarihinde, başvurana, ihtilaf konusu kararın öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerektiğini ve yasal süre içerisinde başvurmadığı gerekçesiyle, bu başvurunun idari yönden reddedildiğini bildirmiştir.

22. Başvuran, avukatı aracılığıyla Anayasa Mahkemesinin kararına itirazda bulunmuştur. Başvuran, yasal süre içerisinde başvurduğunu iddia etmiştir.

23. Anayasa Mahkemesi, 13 Kasım 2013 tarihli kararıyla, başvuran tarafından yapılan itirazı reddetmiştir. Anayasa Mahkemesi, otuz günlük başvuru süresinin, nihai kararın, başvuranın vekilinin yüzüne karşı verildiği 7 Şubat 2013 tarihinden itibaren işlemeye başladığı kanaatine varmıştır. Anayasa Mahkemesi, bir avukat tarafından temsil edilen başvuranın, 21 Mart 2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunduğunu tespit ederek, başvurunun yasal süre geçtikten sonra yapıldığına hükmetmiştir. Anayasa Mahkemesinin kararı, başvurana 9 Ocak 2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

ŞİKÂyetLER

24. Başvuran, Ankara İcra Hukuk Mahkemesinin, 26 Eylül 2011 tarihli kararında ve ardından Yargıtay'ın, 18 Nisan 2012 tarihli kararında, Devlete veya belediyelere ait olan ya da kamu kullanımına tahsis edilmiş mülklere el atılamayacağına dair ilkeyi uygulamış olmalarından şikâyet etmektedir. Başvuran, Ankara Asliye Hukuk Mahkemesinin kararının, makul bir süre içinde icra edilmemesinin, Sözleşme'nin 6. maddesini ve Sözleşme'ye Ek 1. No.lu Protokol'ün 1. maddesini ihlal ettiğini ileri sürmektedir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

25. Başvuran, davanın koşullarının, Sözleşme'nin 6. maddesini ve Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesini ihlal ettiğini iddia etmektedir.

26. Hükümet, bu iddiaya karşı çıkmaktadır.

Hükümet öncelikle, başvuranın Anayasa Mahkemesine sunduğu bireysel başvurunun, yalnızca icra sürecindeki usulsüzlüğe ilişkin olduğunu (kamu kullanımına tahsis edilen malların haczedilemeyeceğine ilişkin ilkenin yanlış uygulanmasına ilişkin olduğunu) ancak bu başvurunun, Anayasa hükümlerinin ihlalinin devam ettiği (kesinleşmiş bir yargı kararının icra edilmediği) iddiasına ilişkin olmadığını Mahkeme'nin dikkatine sunmaktadır.

Ardından Hükümet, bir avukat tarafından temsil edildiğini vurguladığı başvuranın, idarenin, Ankara Asliye Hukuk Mahkemesinin kararını makul bir süre içinde icra etmediğini ve bu durumun, Anayasa hükümlerinin devam eden nitelikte ihlali olduğunu iddia ederek, öngörülen yasal süre içinde Anayasa Mahkemesine başvurmuş olsaydı, haklı bulunabileceğini ileri sürmektedir. Bu bağlamda Hükümet, Anayasa Mahkemesinin kesinleşen yargı kararlarının icra edilmemesine veya geç icra edilmesine ilişkin

içtihatlarına atıfta bulunmaktadır (*Metin Baysal*, no. 2014/13202, 20 Temmuz 2017 ve *S.S. Yeni Foça Asmadere Konut Yapı Kooperatifi*, no. 2015/14525, 10 Ekim 2019). Hükümet bu kararlarda, Anayasa Mahkemesinin, idarenin bir yargı kararını uzun bir süre boyunca icra etmemesinin, mahkemeye erişim hakkını ve mülkiyete saygı hakkını ihlal ettiği kanaatine vardığını belirtmektedir. Hükümet ayrıca, bu içtihatların, Mahkeme içtihatlarıyla tam bir uyum içerisinde olduğunu eklemektedir. Dolayısıyla Hükümet, iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle, başvurunun kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerektiği kanaatindedir.

Hükümet diğer taraftan, idare tarafından başvuranın alacağına tamamının ödenmiş olması sebebiyle, başvuranın her hâlükârda mağdur sıfatına haiz olmadığını ileri sürmektedir.

Son olarak Hükümet, başvuranın, idare tarafından kendisine yapılan bütün ödemeleri Mahkemeye bildirmemiş olmasının, bireysel başvuru hakkının kötüye kullanımını teşkil ettiği kanısındadır.

27. Başvuran, iç hukuk yollarının tüketilmesine ilişkin olarak Hükümet tarafından ileri sürülen iddialara yanıt vermemektedir. Başvuran, karşı tarafın iddialarının genel olarak kabul edilemez olduğunu belirtmekle yetinmektedir. Başvuran, şikâyetlerini yinelemekte ve idarenin, nihai bir yargı kararı gereğince kendisine ödemesi gereken miktarları gecikmeli olarak ödediğinden şikâyet etmektedir. Başvuran, bu gecikmeli ödemenin kendisi açısından şüphesiz bir zarara sebep olduğunu belirtmektedir.

28. Mahkeme, Hükümet tarafından ileri sürülen kabul edilemezlik itirazlarının tamamı hakkında karar vermesinin gerekli olmadığı kanaatine varmaktadır, zira başvuranın şikâyetlerinin aşağıda belirtilen gerekçelerle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

29. Mahkeme, daha önce *Hasan Uzun/Türkiye* (no. 10755/13, 30 Nisan 2013, §§ 52 ve 62 - 64) kararında, Türk kanun koyucunun, Anayasa Mahkemesine özel olarak, 23 Eylül 2012 tarihinden itibaren kesinleşen bütün yargı kararlarının Sözleşme hükümlerine uygunluğunu denetleme ve

Sözleşme tarafından güvence altına alınan hakların ihlal edilmesi durumunda uygun telafi tedbirlerine karar verme yetkisinin verilmesine karar verdiğini tespit ettiğini hatırlatmaktadır.

30. Mahkeme, Hükümet tarafından atıfta bulunulan kararların (yukarıdaki 26. paragraf) dışında, Anayasa Mahkemesinin, 3 Nisan 2014 tarihli bir kararında (no. 2013/711), 8 Nisan 2010 ve 26 Mart 2012 tarihinde, yani Anayasa Mahkemesi önünde bireysel başvuru hakkının yürürlüğe girmesinden önce kesinleşmiş olan iki yargı kararının icra edilmemesi sebebiyle, ilgililerin adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiği sonucuna vardığını gözlemlemektedir (*Atsız/Türkiye* (k.k.), no. 32460/13 ve diğerleri, 30 Nisan 2019, § 11). Yine, Anayasa Mahkemesi, ilk olarak nihai bir yargı kararının icra edilmemesinin kişilerin haklarını ihlal edebileceğini; ikinci olarak, bu fiili durumun, devam eden bir durum teşkil ettiğini ve üçüncü olarak, bu durumun Anayasa hükümlerine aykırı olduğunu kabul etmiştir.

31. Dolayısıyla Mahkeme, benzer bir durumda, Anayasa Mahkemesine yapılan bir başvurunun, uygun bir telafi elde etme imkânı tanıdığı ve bu sebeple başvuranın bu hukuk yolunu tüketmiş olması gerektiği kanaatine varmaktadır.

32. Hâlbuki Mahkeme, bir avukat tarafından temsil edilen ilgilinin, Anayasa Mahkemesine öngörülen süre içerisinde başvurmadığını tespit etmektedir.

33. Mahkeme, bu noktada, öncelikle mahkemeye erişim hakkıyla ilgili olarak (*Nicolae Virgiliu Tănase/Romanya* [BD], no. 41720/13, § 195, AİHM 2010), daha önce *Uzun* davasında (yukarıda anılan karar, §§ 54-58), Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolunun erişilebilirliği konusunu incelediğini hatırlatmaktadır. Mahkeme, bu kararında, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmak için riayet edilmesi gereken şekli kuralların, bu bağlamda hiçbir sorun teşkil etmediği sonucuna varmıştır.

34. Mahkeme ardından, somut olayda, Anayasa Mahkemesinin, ilgilinin icra mahkemesinin kararından haberdar olduğu tarihten itibaren otuz gün içinde kendisine başvurmadığı, yasal hükümler uyarınca başvurunun geç yapıldığı gerekçesiyle, bireysel başvuruyu reddettiğini tespit etmektedir.

35. Mahkeme, Anayasa Mahkemesinin kararının, keyfilik veya hukuki güvenlik ilkesine aykırılıkla lekelendiği kanaatine varılamayacağını belirtmektedir. Mahkeme, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmak isteyen herkesin, bu alanda öngörülen sürelerle ve şekli kurallara riayet etmek zorunda olduğunu hatırlatmaktadır (*Başöz/Türkiye* (k.k), no. 12405/15, 26 Kasım 2019, § 36).

36. Sonuç olarak Mahkeme, başvuranın bireysel başvurusunun, Anayasa Mahkemesi tarafından geç yapıldığı gerekçesiyle reddedilmiş olmasının, başvuranın kendi ihmalden kaynaklandığı sonucuna varmaktadır.

37. Mahkeme, görevinin ikincil niteliğinin bilincinde olarak, Hükümetin itirazının kabul edilmesi gerektiği kanaatindedir. Başvuran, Anayasa Mahkemesi önünde açılan başvuru yoluna ilişkin olarak öngörülen şekli kurallara ve sürelerle riayet etmek zorundadır. Sonuç olarak, başvuru, Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. ve 4. fıkraları uyarınca, iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle reddedilmelidir.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oy birliğiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir*.

İşbu karar, Fransızca dilinde tanzim edilmiş olup, 21 Ocak 2021 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Valeriu Griçco
Başkan